

EMD-bulletin

– nytt fra menneskerettsdomstolen i Strasbourg

Nr. 9 År 2017 Dato 28. november Utgiver Norsk senter for menneskerettigheter

I oktober ble det avsagt én kategori 1-avgjørelse mot Ukraina. Det ble avsagt én avgjørelse mot Norge i oktober.

Månedens utvalgte: **Becker v. Norge**

Date: 05/10/2017 **Application no.:** 21272/12

Articles: 10; 10-1; 10;2; 41

Conclusion: Violation of Article 10 – Freedom of expression-{general} (Article 10-1 – Freedom of expression – Freedom to impart information); Pecuniary damage – award (Article 41 – Pecuniary damage – Just satisfaction)

Saken omhandler:

Saken gjelder rekkevidden av pressens kildevern etter artikkel 10 i saker der kilden allerede har stått frem.

Fakta:

Klageren er en norsk statsborger, født i 1980 og bosatt i Oslo. Klageren jobber som journalist for nettavisen DN.no. Den 23. juni 2010 ble «X» tiltalt for markedsmanipulasjon og innsidehandel etter verdipapirhandeloven. X, som hadde aksjer i et oljeselskap, ble blant annet anklaget for å ha skrevet et brev til oljeselskapets forvaltningsselskap, hvor han uttrykte bekymring over selskapets likviditet. Brevet gav uttrykk for å ha blitt undertegnet av en rekke aksjeeiere, mens det i realiteten kun var undertegnet av X. Brevet ble også videresendt til klageren, som dagen etter publiserte en artikkel på DN.no om selskapets likviditetsproblemer. Da oljeselskapets aksjer sank i verdi, ble klageren bedt om å avgi forklaring for politiet. Hun bekreftet ovenfor politiet at hun hadde mottatt brevet, og at hun anså brevet som prissensitivt. Av hensyn til journalistiske prinsipper om kildevern ville hun imidlertid ikke gi ytterligere informasjon som var egnet til å avdekke kilden. Klageren ble også innkalt som vitne i straffesaken for tingretten. Her ble hun pålagt å avgi vitnesbyrd vedrørende hennes kontakt med X, til tross for at påtalemyndigheten anså saken som tilstrekkelig opplyst. Klageren anket beslutningen til lagmannsretten, som forkastet anken. Anken til Høyesterett ble også forkastet. Høyesterett delte seg i to fraksjoner, og uenigheten gjaldt tolkningen av den nasjonale lovregelen om vitnefritak for journalister. Den rettslige problemstillingen var hvorvidt journalister kan påberope kildevern dersom kilden uten at journalisten har røpet denne, med større eller mindre grad av sikkerhet kan identifiseres ved hjelp av andre bevis. Rettens flertall fant at vitnefritaksreglene for journalister ikke gjelder i et tilfelle der den siktede selv bekrefter sin rolle som kilde. Flertallet mente at for tilfeller der informanten

Norsk senter for menneskerettigheter

Redaktør **Jan Erik Helgesen**

Kompilasjon og redaksjonsassistent **Vilde Hauan og Emilie Lie**

Kontakt & abonnement c.b.astруп@nchr.uio.no

selv bekrefter å være kilden, vil fritak for forklaringsplikt reelt sett ikke være et vern mot å oppgi kilden, men en rett til å unnlate å bidra til oppklaring av straffesaken. En forklaringsplikt for pressen i tilfeller der vedkommendes rolle på annet grunnlag er blitt kjent, ville ifølge flertallet ikke være egnet til å svekke allmennhetens alminnelige tiltro til at pressen vil beskytte sine kilder. Flertallet fant det ikke betenkelig i relasjon til konvensjonens art. 10 å pålegge vitneplikt. Rettens mindretall påpekte at dersom klageren var nødt til å avgi forklaring om hennes kontakt med X, ville hun samtidig måtte bekrefte eller benekte hvorvidt X var kilden. Mindretallet mente også at pressens kildevern vil undergraves dersom det skal være et vilkår for kildevern at det ikke kan føres annet bevis for kilden. I tillegg mente mindretallet at om en journalist skal kunne pålegges å forklare seg om sin kontakt med en person som oppgir å være kilde, vil kontakt med andre kilder kunne bli avslørt. For å sikre en fri formidling av nyheter og synspunkter er det nødvendig med et effektivt kildevern. Mindretallet konkluderte med at fritaksreglene for journalister må gjelde selv om kilden har kommet ut. X ble i tingretten dømt for forholdet, og anket straffedommen. I ankebehandlingen for lagmannsretten ble klageren på ny innkalt som vitne. Retten påla henne, under henvisning til kjennelsen i Høyesterett, å avgi forklaring. Som følge av at hun igjen nektet å forklare seg, ble hun ilagt rettergangsbot på kr 30.000.

Klageren brakte saken inn for Domstolen 13. mars 2012.

Anførsler:

Klageren anførte at artikkel 10 var krenket ettersom hun var blitt pålagt å avgi vitnesbyrd. Pålegget var i strid med hennes rett til å ikke bli tvunget til å avsløre sine journalistiske kilder. Pålegget var heller ikke foreskrevet ved lov. Den nasjonale lovbestemmelsen foreskrev uttrykkelig at journalister ikke kunne pålegges å vitne om kildene sine, og bestemmelsen inneholdt ingen unntak for situasjoner der kilden var kjent. Det var videre klart at dersom en journalist blir pålagt å vitne, er sjansen stor for at også andre kilder blir avslørt. Domstolen kan ikke på forhånd anslå risikoen for å avsløre andre kilder. Samtidig kan et vitnesbyrd ikke anses nødvendig dersom kilden selv står frem. Det kan også svekke pressens tilgang på fremtidige kilder dersom kildene oppdager at de kan bli utsatt for etterforskning av politiet. Vitnesbyrdet kunne heller ikke anses nødvendig da påtalemyndigheten uttrykkelig hadde uttalt at saken var tilstrekkelig opplyst også uten klagerens forklaring. Klageren angrep ikke pålegget om å betale rettsgebyr.

Staten imøtegikk klagerens anførsler.

Domstolens vurderinger:

Domstolen fant innledningsvis at partene var enige om at det forelå et inngrep i retten til å motta opplysninger, og fant derfor ikke grunn til å fastslå det motsatte. Partene var også enige om at inngrepet var begrunnet i

Article 10 – Freedom of expression

1. Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. This article shall not prevent States from requiring the licensing of broadcasting, television or cinema enterprises.

2. The exercise of these freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing the disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.

hensynet til forebygging av kriminalitet. Det første spørsmålet Domstolen måtte behandle var om inngrepet var foreskrevet ved lov. Under henvisning til egen rettspraksis påpekte Domstolen at begrepet «foreskrevet ved lov» ikke bare innebærer et krav om at inngrepet skal ha grunnlag i nasjonal rett, men også til den aktuelle lovregelens kvalitet. Lovregelen skal være både tilgjengelig og forutsigbar, og gi individet muligheten til å regulere sin atferd i tråd med loven. Det er i utgangspunktet opp til de nasjonale myndighetene å tolke og anvende den nasjonale retten. I den foreliggende saken hadde Høyesterett tolket de aktuelle lovbestemmelsene i lys av rettspraksis og forarbeider, og Domstolen respekterte derfor de nasjonale domstolenes konklusjon.

Det neste spørsmålet var om inngrepet var nødvendig i et demokratisk samfunn. Domstolen uttalte til å begynne med at den har utviklet prinsippene for beskyttelsen av journalistiske kilder gjennom en rekke avgjørelser. I Goodwin-saken fant retten at pressens kildevern er en av de grunnleggende forutsetningene for pressefriheten, og uten denne beskyttelsen vil kilder kunne avstå fra å assistere pressen i sitt arbeid i saker av offentlig interesse. Dette kan underminere pressens mulighet til å tilby korrekt og troverdig informasjon. I saken Sanoma Uitgevers B.V. uttalte retten at inngrep i pressens kildevern må underlegges streng kontroll, og vil ikke være i overensstemmelse med artikkel 10 med mindre det er begrunnet i overordnede offentlige hensyn. Av rettens uttalelse i dommen Financial Times Ltd and Others fremgår det at kildens egen oppførsel aldri kan være bestemmende for om et vitnesbyrd skal pålegges. Kildens oppførsel vil kun utgjøre et av flere momenter som skal tas i betraktning når den nasjonale domstolen skal finne en rimelig balanse mellom rettighetene beskyttet i artikkel 10(2). Det kan likevel være slik at kildens oppførsel i det konkrete tilfellet utgjør en relevant og tilstrekkelig grunn til å pålegge pressen å vitne. Under henvisning til ytterligere rettspraksis understrekte retten at det å pålegge en journalist å vitne ikke under noen omstendighet kan begrunnes i hensynet til en rettferdig rettergang alene. I Nagla-saken kom retten til at pressens kildevern gjaldt selv om kilden allerede var kjent for politiet. I den foreliggende saken fant retten grunn til å understreke at selv om klageren ikke eksplisitt var blitt bedt om å identifisere X som avsenderen av brevet, ble hun bedt om å omtale hennes forhold til X på en slik måte at han likevel ville bli eksponert. Domstolen er enig med den nasjonale Høyesterett om at bekymringene rundt å pålegge pressen en vitneplikt avdempes i tilfeller der kilden selv står frem. Pressens kildevern tar sikte på beskyttelsen både av journalisten selv, men også til selve kilden. Når kilden i den foreliggende saken allerede har stått frem, vil hensynet til kildevernet ikke veie like tungt som ellers. Domstolen fant at hvorvidt inngrepet i den foreliggende saken var «nødvendig», måtte bero på om det var behov for de opplysningene som klageren satt på. Det var imidlertid ikke til hinder for hverken påtalemyndigheten eller de nasjonale domstolene at klageren nektet å forklare seg om saken. På denne bakgrunn fant Domstolen at pålegget om vitneplikt for klageren ikke var tilstrekkelig begrunnet. Domstolen fant heller ikke at pålegget var berettiget av overordnede offentlige hensyn. Det forelå dermed en krenkelse av klagerens rettigheter under artikkel 10.

Norsk sammendrag på Lovdata.no

Har du kommentarer
eller spørsmål? Send
mail til:
c.b.astrup@nchr.uio.no

Kategori 1-avgjørelser fra EMD: Oktober

BURMYCH and OTHERS v. UKRAINE

Date: 12/10/2017 **Application no.:** 46852/13, 47786/13, 54125/13, 56605/13 and 3653/14

Articles: 6; 6-1; 13; 19; 37; 37-1; 37-1-c; 46; P1-1; P1-1-1

Conclusion: Struck out of the list (Art. 37) Striking out applications-{general}; (Art. 37-1) Striking out applications; (Art. 37-1-c) Continued examination not justified

These cases concerned the prolonged non-enforcement of final judicial decisions, and raised issues similar to those assessed in the Ivanov pilot judgment, which noted the existence of a structural problem which amounted to a breach of Article 6 § 1 (right to a fair hearing within a reasonable time) and Article 13 (right to an effective remedy) of the European Convention on Human Rights and Article 1 of Protocol No. 1 (protection of property) to the European Convention.

In accordance with the principle of subsidiarity, which underlay the whole Convention and not only the pilot judgment procedure, the matter treated by the Ivanov pilot judgment, including the provision of redress for victims of the systemic violation of the Convention found in Ivanov, was a question of execution under Article 46 of the Convention. The present cases, and all 12,143 similar applications currently pending as well as all potential future similar applications were part and parcel of the execution procedure set out in the pilot judgment. The settlement of all those cases should necessarily be encompassed under the general execution measures to be implemented by the respondent State under the supervision of the Committee of Ministers. All these cases should be considered in the framework of the execution procedure for the Ivanov judgment and be transmitted to the Committee of Ministers in its capacity as the body responsible for ensuring that all persons affected by the systemic problem found in the pilot judgment obtain justice and compensation, including the applicants in the present cases. Having regard to the fact that the interests of the actual and potential victims of the impugned systemic problem were more appropriately protected in the framework of the execution procedure, the Court held that the aims of the Convention were not best served if it continued to deal with Ivanov-type cases. It therefore concluded that there was no justification for continuing to examine the cases before it.

Norsk sammendrag på Lovdata.no

*

*

*

+ Nyttige lenker

- [Hudoc: EMDs database over egne avgjørelser](#)
- [Lovdata: EMD-sammendrag på norsk](#)
- [Informasjon om klage til EMD](#)
- [EMD-bulletins internettsider](#)
- [Oversikt over EMD-dommer mot Norge](#)
- [Norsk senter for menneskerettigheters bibliotek](#)